

NAB NIEUWSBRIEF

Jaargang 4 april 2001 nr.1

IN DIT NUMMER ONDER MEER:

TWEEDE FASE (DEELVAKKEN)PROBLEMATIEK

Kritische reacties

De deelvakkenproblematiek houdt de gemoederen bezig. Dat heeft het NaB-MVT ervaren toen het briefkaarten verspreidde met daarop een krachtige beeldspraak die bedoeld is mythes kort te karakteriseren en te weerleggen. Daarop zijn een paar kritische reacties gekomen. In hoeverre deze reacties als representatief mogen worden beschouwd voor de gevoelens in het veld, laat zich moeilijk vaststellen. Maar omdat het NaB-

MVT bezig is handreikingen te organiseren voor de organisatorische vormgeving en inhoudelijke invulling van de deelvakken, zijn de signalen die wij ontvangen hebben erg nuttig. Zonder dit soort informatie kunnen wij ons werk niet goed doen.

Ervaringen niet eenduidig

Probleem is echter dat er ook nogal wat mensen zijn die niet ontevreden zijn. Volgens een onderzoek in LT Tijdschrift van december 2000 (1,4) is zelfs rond de 40% van de docenten eerder tevreden dan ontevreden met de vernieuwingen. Dat is weliswaar geen meerderheid, maar voor de beginperiode van een verandering die nogal wat omdenken vraagt, een groot percentage. Het bestaan van grote verschillen wordt ook bevestigd in de tussenrapportage van het Tweede Fase Adviespunt (<http://www.tweede-fase-loket.nl>). Dat heeft een goed verantwoord, representatief onderzoek uitgevoerd. En ook dat komt eigenlijk maar tot één conclusie, namelijk dat de ervaringen zeer verschillen. Niet alleen tussen scholen, maar ook binnen scholen tussen leraren en op dezelfde scholen tussen leerlingen en leraren. Vaak zijn de bevindingen

van het rapport op het oog paradoxaal, zoals de conclusie dat de tevredenheid grosso modo groter is in de scholen die het radicaalst zijn geweest met vernieuwen. De problemen zijn het grootst waar men het meest aan het oude probeert vast te houden.

Organisatorische handreiking

Waar van onvrede sprake is, komt die onder meer voort uit organisatorische keuzes die vaak op het niveau van het management gemaakt zijn. Die keuzes zijn nogal eens genomen om redenen van financieel, organisatorisch en roostertechnisch comfort. Vaak zonder dat de onderwijskundige implicaties duidelijk waren. Het NaB-MVT werkt aan een brochure over deze organisatorische kant. Hij is bedoeld om docenten en secties niet alleen informatie te geven over de voor- en nadelen van een aantal organisatorische keuzes, maar ook om ze steun te geven bij hun gesprekken met de schoolleiding. De aanwijzingen tot nu toe rechtvaardigen de verwachting dat een flink aantal van de genoemde problemen substantieel opgelost kunnen worden door veranderingen in de schoolorganisatorische sfeer.

Draagvlak

Bij de totstandkoming van de brochure is informatie verzameld onder meer docenten, schoolleiders en vakdidactici. Vanwege de tegenstrijdige signalen uit het veld zijn concepten van de voornaamste organisatorische modellen en hun didactische pro's en contra's besproken met een aantal vertegenwoordigers van de VLLT, enkele individuele docenten en met drie vertegenwoordigers van de overwegend kritische internetdiscussiegroep "Talentdocenten". Hun zeer zinvolle commentaren zijn in de eindversie van de brochure verwerkt. De brochure verschijnt half mei.

Thema talenprijs 2001 bekend

Het thema voor 2001 is **onderwijs in mondelinge communicatie. Veel onderwijsgeevenden stellen zich training in gespreksvaardigheid voor volgens klassiek, klassikaal stramien. Maar gespreksvaardigheidstraining kent meer levensechte, functionele en aantrekkelijke vormen. Wilt u meedingen naar de prijs, dan moet uw project onder meer aan die kenmerken voldoen. Uw aanpak moet bovendien het effect van onderwijs in mondelinge communicatie verhogen.**

Innovatief bezig met vreemdetalenonderwijs? Schrijf dan in en maak kans op het Europees label voor innovatief talenonderwijs 2001! Kijk op www.talenprijns.com. Let op: inschrijven kan tot 1 oktober 2001.

**Eerst meer weten? Neem dan contact op met mevrouw Rita Adolfs van het NaB-MVT, postbus 2061, 7500 CB in Enschede.
Telefoon: (053) 48 40 418.
Fax: (053) 43 07 692.
E-mail: r.adolfs@nabmvt.nl**

Europees Jaar van de Talen: Wat komt er nog

**Nederland Talenland, gehele maand mei 2001.
Uiteenlopende taleninstanties organiseren activiteiten, open dagen en evenementen.
Voor dit en meer: kijk op de website www.jaarvandetalen.nl**

DOCENTEN AAN DE SLAG MET WEBQUESTS

In de vorige nieuwsbrief hebben we bericht over WebQuests. Inmiddels zijn groepjes talentocenten op avo-scholen en ROC's met de ontwikkeling ervan gestart. Zij doen dit in een breed samenwerkingsproject dat in opdracht van het NaB-MVT door de SLO wordt gecoördineerd. WebQuests zijn zorgvuldig gestructureerde taken waarbij leerlingen met behulp van internet een product moeten maken. Ten behoeve daarvan wordt een zorgvuldig geselecteerd arrangement van websites voor de leerlingen "klaargezet". Die websites leveren niet alleen infor-

matie maar ook oefengelegenheid, productiehulp en mogelijkheden tot (zelf)toetsing. Het internet is daartoe de digitale leeromgeving bij uitstek. Immers, leerlingen kunnen op het internet realistische, inhoudsgeoriënteerde taken uitvoeren, waarbij de vreemde taal op een natuurlijke wijze voor communicatieve doeleinden wordt gebruikt. Door specifieke taken te geven en specifieke relevante websites aan te bieden, kan sturing aan het leerproces worden gegeven. Zo voorkom je dat leerlingen willekeurig op het internet rondsurfen of in cyberspace verdwalen. In de loop van dit jaar worden de eerste producten verwacht.

Voor meer informatie: zie The WebQuest Page: <http://edweb.sdsu.edu/WebQuest/WebQuest.html>

BIEDT DE EVALUATIE VAN DE WEB DE TALEN NIEUWE KANSEN?

Niet alleen het NaB-MVT heeft meer dan eens moeten vaststellen dat sinds de invoering van de WEB (voluit uitschrijven? Wet Educatie Beroepsonderwijs of wat was het ook alweer) in bepaalde sectoren van het beroepsonderwijs een sterke teruggang van het aanbod aan moderne vreemde talen te bespeuren valt. Omdat uit onderzoek blijkt dat de vraag naar talen in het bedrijfsleven constant blijft of zelfs toeneemt, is dit een zorgelijke ontwikkeling.

WebQuest Wedstrijd

Ter gelegenheid van het Europees Jaar van de Talen organiseert de Vereniging van Leraren in Levende Talen (VLLT) een WebQuest-wedstrijd voor moderne vreemde talen, Nederlands en NT2. Het doel van de WebQuest-wedstrijd is docenten, studenten en wellicht ook leerlingen goede en leerzame opdrachten te laten ontwikkelen, die via de website van de VLLT weer aan collega's beschikbaar kunnen worden gesteld. In principe kan iedereen meedoen, leden en niet-leden van de VLLT, docenten, studenten en leerlingen moderne vreemde talen, Nederlands en NT2. De ontwikkelde opdrachten kunnen worden gemaïld aan John Daniëls, LT webcoördinator, die ze op de site van de VLLT plaatst. De uiterste

Overloop pag. 5

Koers BVE

Die zorg lijkt minister Hermans te delen. Hij stelt in zijn notitie Koers BVE (OCenW, 2000) dat moderne vreemde talen van oudsher een belangrijke rol spelen bij de voorbereiding op een leven in Europa. Vormen de vreemde talen met de ruimte die er nu voor beschikbaar is nog wel een voldoende basis? zo vraagt hij zich af. Zijn ze in voldoende mate in de eindtermen ingevoerd? En, gaat hij verder, zou de kwaliteit van de leeromgeving voor moderne vreemde talen niet méér verhoogd kunnen worden?

Notitie met aanbevelingen

De evaluatie van de WEB lijkt een goede gelegenheid te bieden om deze vragen op te pakken. Daarom heeft het NaB-MVT een notitie geschreven met als titel Moderne vreemde talen in beroep en beroepsonderwijs. In deze notitie worden enkele dringende aanbevelingen gedaan die nader toegelicht en onderbouwd worden. Samengevat komen die op het volgende neer: Het Common European

Framework of Reference biedt het ideale instrument om snel de gewenste taalcompetenties van de beroepsbeoefenaar zichtbaar te maken en te beschrijven, en zou als zodanig bij de herziening van de WEB als belangrijk document geaccepteerd moeten worden. Voor Nederland is op basis van dit Framework al een Raamwerk Taalniveaus BVE uitgewerkt.

Tijdwinst is te boeken en attractiviteit kan tegelijkertijd verhoogd worden door het talenonderwijs in te bouwen bij andere vakken. Dit pleit voor geïntegreerd talenonderwijs waarbij het opdoen van beroepsmatige vakken en het verwerven van vreemdetalenkennis elkaar ondersteunen.

In het competentiegericht beroepsonderwijs moeten wat betreft de talenkennis niet alleen 'eindcompetenties' maar ook de vereiste 'begincompetenties' in termen van het Common European Framework of Reference aangegeven worden in overleg met het aanleverend onderwijs (vmbo).

Wat betreft taalcompetenties moet verder gekeken worden dan de beroepsopleiding lang is. Ze moeten tevens breder geïnterpreteerd worden dan kennis van de beroepstaal alleen.

Vreemdetalenkennis is niet alleen nodig in al die gevallen waarin de mbo-abituriënt met een vreemde taal in Nederland in aanraking komt, maar is ook onmisbaar om te kunnen profiteren van de mogelijkheden van de feitelijke actieradius waarin Nederlanders zich geografisch bevinden.

Maatschappelijk gezien is de doorstroom vanuit mbo naar hbo van belang. Wat taalkennis betreft mag een mbo-abituriënt wat dit aangaat ten opzichte van een havo niet bij voorbaat op achterstand worden gezet.

Functie notitie

De notitie is toegezonden aan al degenen die bij de evaluatie van de WEB betrokken zijn, met het verzoek de aanbevelingen bij de WEB-evaluatie in overweging te nemen. Een bijzonder appel in dit verband heeft het NaB-MVT gedaan aan de voorzitters van VNO-NCW en FNV.

WIM KOK OPENT EUROPEES JAAR VAN DE TALEN

“Alle reden om actief mee te doen, maar eigen taal niet vergeten”

Studiedag computer-ondersteunend taalleren

Vanwege het grote aantal aanmeldingen voor de studiedag van 19 januari 2001, heeft Dewildecbt.com besloten op 21 september 2001 in samenwerking met het APS een tweede interactieve studiedag over computerondersteund taalleren te organiseren. De leiding van deze dag is in handen van prof.dr. G.J. Westhoff, hoogleraar didactiek van het vreemdetalenonderwijs en directeur van het NaB-MVT.

Voor vragen over de organisatie en de inschrijving kunt u contact opnemen met Dirk-Willem Sneep, telefoon (0318) 69 11 00. E-mail: dwsneep@dewildecbt.nl

“Door het wegvallen van grenzen neemt het belang van talenkennis steeds meer toe. Maar tegelijkertijd zie je dat wij onze eigen taal en cultuur – onze nationale identiteit – steeds meer koesteren.” Dit zei minister-president Kok tijdens de officiële opening van het Europees Jaar van de Talen op de Nederlandse Onderwijs Tentoonstelling (NOT) in januari.

De minister-president vond het een voorrecht om het Jaar van de Talen te openen. “Er gaan dit jaar tal van acties van start. Bewustwording van de rijkdom aan talen en bevordering en verbetering van het talenonderwijs, daar wil deze campagne veel aandacht aan geven.” Verantwoordelijk voor de inhoudelijke organisatie van het Jaar van de Talen is het NaB-MVT.

TAALDEBAT

In het kader van het Jaar van de Talen vond op 11 januari 2001 in De Rode Hoed in Amsterdam het Nationaal Taaldebate plaats. ‘Talen openen deuren’. Zo luidt de slogan van het Europees Jaar van de Talen. Niet iedereen deelt die mening. Er zijn ook voorstanders van de stelling ‘Eén taal opent deuren’.

Die ene taal is Engels. Want iedereen spreekt steeds meer en beter Engels. Engels als de lingua franca dus!

Hulp bij talenonderwijs aan taalzwakke leerlingen

In april 2000 is in opdracht van het NaB-MVT een expertsymposium gehouden. Doel van het symposium was een eerste aanzet te geven tot de ontwikkeling van een didactiek van het moderne vreemdetalenonderwijs speciaal voor zwakkere taalleerders in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Ten onrechte lijkt het beeld te bestaan van talen als theoretische vakken die te moeilijk zijn voor dit type leerlingen. In het symposium is nagegaan in hoeverre dit beeld terecht is en wat er gedaan zou kunnen worden om daar verandering in aan te brengen. “In Duitsland spreek ik gewoon Duits” bevat de uitkomsten van een voorstudie, gemaakt door de SLO, en een korte inventarisatie van wat de actuele inzichten uit taalverwervingsonderzoek ons leren. Daarna volgen beschrijvingen van een aantal succesvolle praktijkervaringen. Van “In Duitsland spreek ik gewoon Duits”, redactie Francis Staatsen en Gerard Westhoff, zijn inmiddels zo’n drieduizend exemplaren in het onderwijs verspreid. Er zijn nog gratis exemplaren te bestellen bij het secretariaat van het NaB-MVT. Telefoon: (053) 48 40 418.

Er is volgens Kok alle reden om actief mee te doen aan het Jaar van de Talen. “Vreemde talen zijn voor ons land belangrijk. Nederland is een internationaal georiënteerd handelsland. We vormen de poort van Europa.” Hij gaf aan dat er in de internationale politiek veel Engels wordt gesproken, “maar met deze taal alleen komen we er niet”. Het is volgens hem noodzakelijk meerdere moderne talen te spreken. Om dit te ondersteunen putte hij uit zijn eigen ervaringen. “Als je meerdere talen spreekt, heb je niet altijd een tolk nodig. Dat bevordert mijn contacten met andere regeringsleiders.” Hoewel de minister-president het belang onderstreepte van vreemdetalenkennis, hechtte hij er ook waarde aan te zeggen dat het Nederlands hieraan niet ondergeschikt mag worden gemaakt. “Onze eigen taal mag nooit verloren gaan!”

De minister-president opende het Jaar van de Talen officieel door een talentest op de website (www.jaarvande-talen.nl) in gebruik te stellen. Aan de mensen die de talentest gaan maken, gaf Wim Kok nog het volgende mee: “Wees niet bang om fouten te maken, want wie geen fouten durft te maken zal ook niet verder komen. Een nieuwe taal leren kost tijd!”

Zestien procent

Maar van alle EU-inwoners heeft 24 procent Duits als moedertaal. Daarmee zijn de Duitssprekers in de meerderheid binnen de Europese Unie. Frans, Engels en Italiaans delen de tweede plaats met 16 procent. Dat blijkt uit gegevens van de Europese Commissie. Zo bekeken is Engels helemaal niet zo dominant. Met Duitsers, Fransen en Italianen leg je toch het beste contact in hun eigen taal.

Engels is niet genoeg

Anderen vinden daarom Engels niet genoeg. Het Nederlandse bedrijfsleven loopt bijvoorbeeld miljarden mis door ontoereikende talenkennis. Een brede talenkennis brengt je dus verder. Zowel zakelijk als recreatief, vinden zij.

Kortom: de meningen lopen uiteen, zoals bleek uit de discussie, onder leiding van NaB-MVT-directeur Gerard Westhoff, tussen voormalig staatssecretaris van OCenW en voorzitter van het Nationaal Comité van het Jaar van de Talen drs. Aad Nuis, SER-voorzitter dr. Herman Wijffels, vice-voorzitter College van Bestuur van de UvA drs. Greetje van den Bergh, journaal-presentator Philip Freriks en prof.dr. Abram de Swaan van de UvA.

Gedeelde zorg

Wat zij evenwel deelden was de zorg over de drastische daling van de belangstelling voor wetenschappelijk talenonderwijs, met name voor een studie Duits. Maar ook voor Frans loopt de belangstelling sterk terug. De komende jaren gaan er duizenden docenten Duits met pensioen en komen er jaarlijks hooguit honderd nieuwe studenten bij, van wie slechts de helft het onderwijs in gaat.

UITREIKING EUROPEES LABEL 2000

Op 27 januari 2001 vond in Utrecht de uitreiking van het Europees label voor innovatief talenonderwijs 2000 plaats. Eén project stak er met kop en schouders bovenuit: dat van het Johan de Witt College in Den Haag. "Het onderwijskundig concept van de literatuurmethode die de heer Eric van 't Zelfde ontwikkelde en het in dit verband bijeengebrachte materiaal, bedoeld voor een zeer heterogene doelgroep, overtuigde de jury van de grote waarde", zei juryvoorzitter Theo van Els bij de bekendmaking van de uitslag.

Tijd voor creatief bezig zijn met deelvakken

Het scenarioproject Deelvakken Duits/Frans is in januari van start gegaan. In dit project wordt door docenten Duits en Frans in samenwerking met leerlingen gezocht naar een nieuwe inhoudelijke en didactische invulling van het deelvak voor vwo of havo. Een tiental docenten is aan het werk gegaan om samen met leerlingen te brainstormen en de creativiteit te laten stromen. De ervaringen zijn zeer positief: docenten vinden het zeer verrijkend dat ze weer eens de tijd kunnen nemen om zich te verdiepen in de achtergronden van de vakinhoud en de daarbij behorende didactiek. Er wordt naartig gezocht naar bronnen met nieuw materiaal en daarbij worden leerzame en motiverende taken ontworpen. Of die taken inderdaad motiverend zijn horen ze rechtstreeks van de leerling die deelnemer is in het scenarioteam! De betrokkenheid van een leerling in elk team is dus waardevol omdat hun perspectief meespeelt bij het ontwikkelen van taken.

Er wordt nu gewerkt aan scenario's op het gebied van lezen voor de eindtermen, lezen met behulp van interactieve toepassingen van ICT, extensief lezen, spreken/luisteren in het kader van uitwisselingen. Er zijn nog enkele onderwerpen die niet uitgewerkt worden maar wel mogelijkheden bieden, zoals: spreken/luisteren met simulaties, spreken/luisteren met ICT, integratie van het deelvak met andere schoolvakken, extensief luisteren en note-taking. Scholen en docenten die nog mee willen doen kunnen zich nu opgeven voor de scenarioteams die in september zullen starten.

Ook zullen in september de eerste gebruikerskringen starten rondom de scenario's die dan ontwikkeld zijn. In deze kringen wisselen gebruikers ervaringen en tips uit met betrekking tot de aanpassingen van het scenario aan hun eigen lessituatie.

Meer informatie: j.devries@cps.nl (telefoon (033) 45 34 256)

Publieksjury

De uitreiking viel samen met de talendag die in het kader van het Europees Jaar van de Talen tijdens de Nationale Onderwijstentoonstelling gehouden werd en met de ledenvergadering van de VLLT. Dit maakte het mogelijk om naast de eigen jury van het NaB-MVT ook een publieksjury over de nominaties te laten oordelen. Daarom ging aan de toekenning van de labels een presentatie van de diverse genomineerde projecten vooraf. Een project kon dus dubbel in de prijzen vallen: het kon zowel een prijs van de NaB-MVT-jury ontvangen als van het uit VLLT-leden bestaande publiek.

Krachtige leeromgeving

Het thema van het label 2000 was –net als het jaar daarvoor– "krachtige leeromgeving". Het sloot uitstekend aan bij een van de doelstellingen van het Europees Jaar van de Talen, namelijk versterking en vergroting van de efficiëntie van het talenonderwijs op alle niveaus. Het gaat dan om methodische innovatie, met bijzondere aandacht voor de mogelijkheden van informatie- en communicatietechnologieën.

Meer prijzen

Behalve het Johan de Witt College, Den Haag mochten het Driestar College, Gouda, het Friesland College, Leeuwarden en Dewildecbt.com, Ede het label in ontvangst nemen. De winnaars ontvingen uit handen van juryvoorzitter Theo van Els naast certificaat en logo elk een bedrag van f 5.000,—. Degenen die een aanmoedigingsprijs kregen, ontvingen ieder een cheque ter waarde van f 2.500,—. Dat waren de Scholengemeenschap Wolfert van Borselen, Rotterdam, Scholengemeenschap Cheider, Amsterdam, en de Universiteit Leiden. De publieksprijs was voor het Friesland College in Leeuwarden. Deze school ging met een cheque van nog eens f 2.500,— naar huis.

Zie voor meer informatie: www.talenprijs.com

Colofon

De NaB Nieuwsbrief is een uitgave van het Nationaal Bureau Moderne Vreemde Talen, Postbus 2061, 7500 CB Enschede, telefoon: (053) 484 04 18, fax: (053) 430 76 92, e-mail: r.adolfs@slo.nl. Het NaB-MVT werd in 1996 in het leven geroepen door toenmalig staatssecretaris van OCenW Tineke Netelenbos. Het bureau werd de opvolger van het Nationaal Actieprogramma Moderne Vreemde Talen dat vier jaar eerder van start ging om het vreemde-talenonderwijs te stimuleren. Het NaB-MVT kreeg de opdracht om alle ontwikkelingen op het gebied van talenonderwijs op elkaar af te stemmen en er samenhang in aan te brengen. Bovendien voert het NaB-MVT tal van activiteiten uit voor de overheid.

Samenstelling: Dirk Tuin, NaB-MVT, Enschede
Tekst: Keijzer & Botter communicatie-adviseurs, Enschede
Vormgeving: FTP Design, Hengelo
Druk: Lulof Druktechniek, Almelo

Overloop pag. 2

inzenddatum is 15 september
2001.

Voor meer informatie over
beoordelingscriteria, jury en
prijzen: http://www.levendetalen.nl/WebQuest_wedstrijd.htm